

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Jméno autora: Mgr. Hana Boháčová

Datum vytvoření: 22.03.2013

Číslo DUMu: VY_12_INOVACE_28_CJL_L

Ročník: I.

Český jazyk a literatura

Vzdělávací oblast: Jazykové vzdělávání a komunikace, Estetické vzdělávání

Vzdělávací obor: Literatura

Tematický okruh: Středověká česká literatura

Téma: Staroslověnské písemnictví, kroniky, satirické skladby

Metodický list/anotace :

Nejstarší literární památky, staroslověnština, hlaholice, legenda, satira, nejstarší drama; práce s ukázkami; možné využít ve 4. ročníku jako opakování k ústní části maturitní zkoušky.

STŘEDOVĚKÁ ČESKÁ LITERATURA

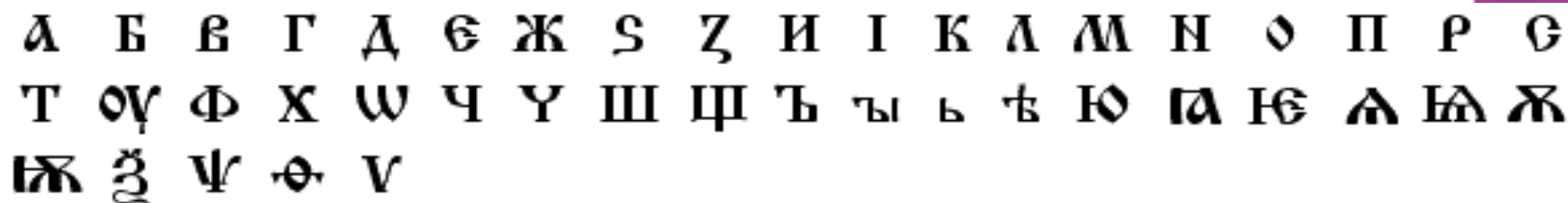
(2. POLOVINA 9. STOLETÍ - POČÁTEK 14. STOLETÍ)

- ◉ Staroslověnské písemnictví
- ◉ Kroniky
- ◉ Počátky česky psané literatury
- ◉ Satirické skladby

STAROSLOVĚNSKÉ PÍSEMNICTVÍ

- Cyril a Metoděj (r. 863)
- Církevní a právní spisy
- Legendy (život a umučení světců)
- Staroslověnština (jazyk)
- Hlaholice a cyrilice (písmo)

Obr. 1

KRONIKY

Kosmova kronika

Obr. 2

Dalimilova kronika

Obr. 3

Kosmova kronika

- ◉ Latinsky psaná
- ◉ Autor Kosmas (děkan svatovítské kapituly)
- ◉ Zachycení českých dějin od mytických počátků do Kosmovy smrti r. 1125
- ◉ Rozdělena do tří knih
- ◉ Rozlišuje „bájně vypravování starců“, „hodnověrné zprávy svědků“ a vlastní zkušenosti

Dalimilova kronika

- ◉ Počátek 14. století
- ◉ Nejstarší česky psaná veršovaná kronika
- ◉ Autor anonymní
- ◉ Zachycení dějin českých zemí od příchodu praotce Čecha asi do roku 1311
- ◉ Rýmovaný bezrozměrný verš
- ◉ Podpora vlastenectví, češství

NAJDĚTE V DANÉ UKÁZCE Z DALIMILOVY KRONIKY PRVKY VLASTENECTVÍ

„Raději se chcu s českú sedlkú snieti,
než královnu Němkyňu za ženu mieti.
Vřet' každému srdce po jazyku svému,
proto Němkyně bude přietiti jazyku mému.
Němkyně bude němečskú čeled' mieti,
němečsky bude učiti mé děti,
proto bude jazyka rozdělenie
a ihned země jisté zkaženie.“(1)

ŘEŠENÍ:

Němkyně bude přičítati jazyku mému.
Němkyně bude německú čeled' mieti,
německy bude učiti mé děti,
proto bude jazyka rozdělení
a ihned země jisté zkažení.

Německá kněžna bude zakazovat český jazyk.

Bude mít německé služebnictvo.

Bude učit německy své děti.

Rozdělí se jazyk.

Zkazí se celá země.

SATIRICKÉ SKLADBY

Ve 14. století dochází ke čtenářskému a žánrovému rozrůznění

Laicizace a demokratizace literatury
(zesvětštění a zlidovění)

Podkoní a žák

Hradecký rukopis

Píseň veselé chudiny

Bajka o lišcě a džbánu

Mastičkář

PÍSEŇ VESELÉ CHUDINY

„Zastavmě kyj s palicí,
však zbroje netřeba!
Kážem piva nalíti
a koupíme chleba.
Draho cení,
peněz není!
Všecko, což koupiti,
vždy musíme mieti,
byť nám bylo vydřieti.“
(2)

- ◉ Jaký námět má tato satirická skladba?
- ◉ Jaký je charakter této písně?
- ◉ Rozumíte starému textu? Pokuste se ho převést do dnešního jazyka.

(zastavmě = dejme do zástavy; vydřieti = vyrvat)

CITACE, ZDROJE A LITERATURA

- ◉ Obr. 1: ZEMAN. *Soubor:Cyrilice-900.png-Wikipedie* [online]. [cit. 26.3.2013]. Dostupný na WWW:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Cyrilice-900.png>
- ◉ Obr. 2: Autor neuveden. *Soubor:Kosmas.jpg-Wikipedie* [online]. [cit. 25.3.2013]. Dostupný na WWW:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Kosmas.jpg>
- ◉ Obr. 3: MAŇAS, Michal. *Soubor:Dalimilova kronika parizsky fragment.jpg-Wikipedie* [online]. [cit. 25.3.2013]. Dostupný na WWW:
http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Dalimilova_kronika_parizsky_fragment.jpg
- ◉ MGR. HÁNOVÁ, Eva a kol. *Odmaturuj z literatury 1*. Brno: Didaktis, spol.s r.o., 2004, ISBN 80-7358016-0.
- ◉ (1)(2) SOUKAL, Josef. *Čítanka pro 1. ročník SOŠ*. Praha: SPN, a.s., 2000, ISBN 80-7235-129-X.